

Woord vooraf 11

I. Ecohumanisme

1. Ecohumanisme als voorlopige uitkomst van het Verlichtingsproject 17
2. Negen aanbevelingen van het ecohumanisme 23
3. Op zoek naar ecohumanistische deugden. Deugden voor een wereld met minder leed en meer geluk 24

II. Atheïsme

4. Religie in de 21ste eeuw 27
5. Atheïstische catechisatie. Antwoorden van een vrolijke atheïst 39
6. Ecce Homo Noncredens 67
7. Lekker leven zonder God 70
8. Atheïsme als sieraad van de mensheid 72
9. Rock stars van de rede 81
10. Moeder Teresa langs de morele maatlat 85

III. Secularisme

11. Politiek secularisme 91
12. Moreel secularisme 95
13. Wetenschappelijk secularisme 111

IV. Humanisme

14. Voorloper van de seksuele revolutie. De relevantie van de toegepaste ethiek van Leo Polak 125
15. Het humanistisch vrijdenken van Piet Spigt. Humanisme als leesproject 135
16. Het recht op individuele zelfbeschikking. Humanisme volgens Rob Tielman 152
17. Filosofie in Buffalo. Het seculier humanisme van Paul Kurtz 159
18. Humanistisch manifest van Fernando Savater 166
19. De Gents-Leidse School. Bolwerken van vrijheid en rationaliteit 169
20. Verlichtingshumanisme. Humanisme volgens Etienne Vermeersch 173
21. Verlichtingsfundamentalisme. Interview met Herman Philipse 180
22. Universeel moreel en politiek secularisme. Humanisme volgens Paul Cliteur 193

V. Scepticisme

23. Tijd voor een Nieuwe Verlichting. Over waarheidsrelativisme 207
24. Graancirkels in academia. Over pseudowetenschap 212
25. Doorgedraaid. Over pseudowetenschap 219
26. Barmhartig bedrog 222
27. Kolderfolder. Over creationisme 223
28. Astronomisch vrijdenken. Interview met Dap Hartmann 232

VI. Liberalisme

29. Koester de vrede! 241
30. Koester de vrijheid! 246
31. Koester de democratie! Pleidooi voor een weerbare democratie 250
32. Liberalisme als individualisme 263
33. Islam: een liberale nachtmerrie 271
34. De derde feministische golf: moslima's 275
35. Tegen barbarisme van sociaal nihilisme 279
36. Conservatisme versus liberalisme. Worstelen met Rousseaus gevaarlijke filosofie 287
37. Beschaving is beschaafd straffen. Over Beccaria en de humanisering van het strafrecht 298
38. Het universalisme van Thomas Paine 307
39. Pleidooi tegen niet medisch noodzakelijke besnijdenis van minderjarigen 310
40. Opvoeden zonder God en zonder vlees. Waarom een seculier liberale opvoeding geen indoctrinatie is 312
41. Beschaving en haar academische vijanden 318
42. Je suis Charlie. Het recht om te beledigen 327
43. Bijles in de hogere wiskunde van de vrijheid van expressie 330

VII. Veganisme

44. Veganisme is een morele plicht 337
45. Mega-vega-speech. Nederland voor mededogen 340
46. Op naar de eerste veganistische golf 347
47. De horror van koetjes en kalfjes 350
48. Gastles veganisme 358
49. Bijles veganisme (ook voor vegetariërs) 360
50. Bokkensprongen 362
51. Sea the Truth en handel ernaar 366
52. De diepte in. Oceanisch denken met Dos Winkel 370
53. Strijden tegen elk onrecht. Het vegan activisme van Remco Stunnenberg 391

VIII. Duurzaamheid

53. Het tragische gelijk van de Club van Rome 413
54. Op weg naar het einde. De collectieve zelfmoordbeschikking van de VN klimaatop in Kopenhagen 416
55. De milieucrisis. Overpeinzingen bij Earth Day 418
56. De laatste dagen van Pompeï 421
57. Ecologische grenzen aan de vrijheid. Ontwerp voor groen liberalisme 426
58. Het ethisch-ecologisch appèl van Etienne Vermeersch 431
59. De werkelijkheid als nachtmerrie. Over de noodzaak van een radicale herziening van het economisch paradigma 43 5
60. Tarzan is dood. De ethiek van de jungle 439
61. Denken over duurzaamheid versus denken over natuur 448
62. Nachtlucht. Meditatie over stilte & duisternis 461
63. Filosofie van het wandelen 464
64. Ethisch leven in een immorele wereld. Over het morele tekort van het kapitalistisch systeem 468
65. Perspectieven op populatie-ethiek. De nakende zesde massaextinctie 479
66. Denken over duurzame mobiliteit 487
67. DIY wereldverbeteren 488
68. De onheilspellende stilte voor de storm. Over de duurzaamheidsmythe 492
69. Hedendaagse Vikingen 495

IX. Vrij denken

70. Algehele rationaliteit 501
71. Moeilijke meningen. Polemisch vrij denken voor een betere wereld 507
72. Een kalender voor iedereen. Moreel Esperanto in de praktijk 509
73. Schepping, wereldbeeld & levensbeschouwing 511
74. Japanse levenskunst 517
75. Tegen cultuurrelativisme 519
76. Verschillen in IQ zijn moreel indifferent 530
77. Wereldburgerschap. Reflecties over het doel van onderwijs 532
78. Streven naar het onhaalbare. Over het belang van utopische verbeelding 537
79. Met Darwin naar een betere wereld 542
80. Een opt-out regeling voor het goede doel 545
81. De troost van de esthetiek. Reizen in het literaire universum van Cees Nootboom 547
82. Complot van stilte 561
83. Therapie van de waanzin 568

X. Verlichtingsfundamentalisme

84. Verlichtingsfundamentalisme is een oxymoron. Over fundamentalisme, Verlichting of Verlichtingsfundamentalisme 573
85. Verlichting 593

XI. Brieven

86. Brieven aan mijn tante 601
87. Brief aan de leerlingen van 2VA van Lodensteincollege 610
88. Brief aan mijn moeder 612
89. Eerste brief aan de vrijdenkers 616
90. Brief aan mijn studenten 620

91. Tweede brief aan de vrijdenkers 630
92. Brief aan de vrijzinnigen van Vilvoorde 636
93. Brief aan mijn vriend 644
94. Brief aan de premier 647

Abecedarium van ecohumanisme 651

Mediagrafie 681

Zelfreflectie: Vechten tegen windmolens? 709

Dankwoord 713

Het laatste woord 715